

LU Akadēmiskās bibliotēkas gaismā

Azerbaidžāna – Latvija: kultūrvēsturiskais dialogs

2011. gada 4. oktobrī Baku Valsts universitātē tika atklāta Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas veidotā literatūras izstāde „Azerbaidžāna – Latvija: kultūrvēsturiskais dialogs”. Izstādi atklāja Latvijas Universitātes rektors Mārcis Auziņš, Latvijas vēstnieks Azerbaidžānā Hardijs Baumanis, Baku Valsts universitātes rektors Abels M. Mageramovs un LU AB direktore Venta Kocere. Tika pasniegts arī Latvijas zinātnisko grāmatu dāvinājums Baku Valsts universitātes Zinātniskajai bibliotēkai.

Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas veidotā literatūras izstādi „Azerbaidžāna – Latvija: kultūrvēsturiskais dialogs” atklāj (no kreisās) LU AB direktore Venta Kocere, Latvijas Universitātes rektors Mārcis Auziņš, Latvijas vēstnieks Azerbaidžānā Hardijs Baumanis un Baku Valsts universitātes rektors Abels M. Mageramovs

musi latviešu aktrise **Ērika Ferda**, tur aizsācies arī dzejnieka **Valda Krāslavieša** dzīves ceļš.

Baku Latviešu biedrība tika nodibināta 1906. gadā. Biedrību vadīja tautskolu inspektors **Pēteris Veģis** (1877 – 1938). 1910. gadā tika izdoti Baku Latviešu biedrības statūti.

Ar Azerbaidžānu ir saistīti vairāku Latvijas Universitātes profesoru un pasniedzēju likteņi. Mikrobiologs **Jānis Lūsis** (1871 – 1922) pēc Tērbatas Veterinārā institūta beigšanas no 1902. līdz 1918. gadam bija Zurnabadas bakterioloģiskās stacijas direktora palīgs, vēlāk – direktors, bet no 1920. gada – jaunatvērtās Baku universitātes Bakterioloģijas un vispārējās patoloģijas katedras vadītājs. Botāniķis, Latvijas Universitātes mācībspēks **Auseklis Veģis** (1903 – 1973) Pirmā pasaules kara laikā ir mācījies Baku 1. reālskolā.

Profesors **Heinrihs Leonhards Skuja** (1892 – 1972), kurš zinātnēi aprakstījis vairāk nekā 700 jaunas aļģu sugas, sākoties Pirmajam pasaules karam, aizbraucis uz Baku, kur strādājis par tehniķi – zīmētāju. Latvijas Universitātes farmācijas goda doktors profesors **Jānis Kupcis** (1871 – 1936) kopā ar Jāni Lūsi strādājis Zurnabadā. No 1921. gada – LU Ķīmijas fakultātes mācībspēks. LU docents **Nikolajs Tranzē** (Transehe) (1886 – 1969) 1908. gada sākumā piedalījās ornitoloģijas ekspedīcijā Baku guberņas Ļenkoranas apriņķī.

Baku latviešu sabiedrības galvenā un zināmākā personība bija rakstnieks, pedagogs, bibliotekārs un izdevējs **Ernests Birznieks – Upītis** (1871 – 1960), kurš dzīvoja Baku no 1904. gada līdz 1919. gadam. Kaukāza etnogrāfiskās un reliģiskās īpatnības ir attēlotas viņa darbos „Pastariņš

Lai arī Latvija kādreiz ir atradusies **Dzintara ceļā**, bet Azerbaidžānas vārds saistās ar seno **Zīda ceļu**, abu teritoriāli attālināto valstu starpā ir daudz saskarsmes punktu, kas gadsimtu gaitā attīstījušies un pilnveidojušies. Izstāde sniedz ieskatu Azerbaidžānas un Latvijas kontaktu attīstības vēsturē.

Divdesmitā gadsimta sākumā ar Azerbaidžānu bija saistīti daudzu izcilu latviešu kultūras un mākslas darbinieku dzīves gājumi. Azerbaidžānā ilgus gadus darbojās rakstnieks **Ernests Birznieks – Upītis**, rakstīja un gleznoja **Jānis Jaunsudrabiņš**, uz dzīvi bija apmetušies rakstnieki **Pāvils Rozītis**, **Sudrabu Edžus**, **Jānis Vainovskis** un **Augusts Bērce**, vairākus mēnešus ciemojās **Andrejs Upītis**, vietējā Latviešu biedrībā darbojās vēlākais izcilais diplomāts un ārlietu ministrs **Antons Balodis**, austrumu motīvus Baku ielās tvēra gleznotājs **Jāzeps Grosvalds**, bet turienes operā diriģēja **Jāzeps Mediņš**. Baku 1916. gadā ir dzi-

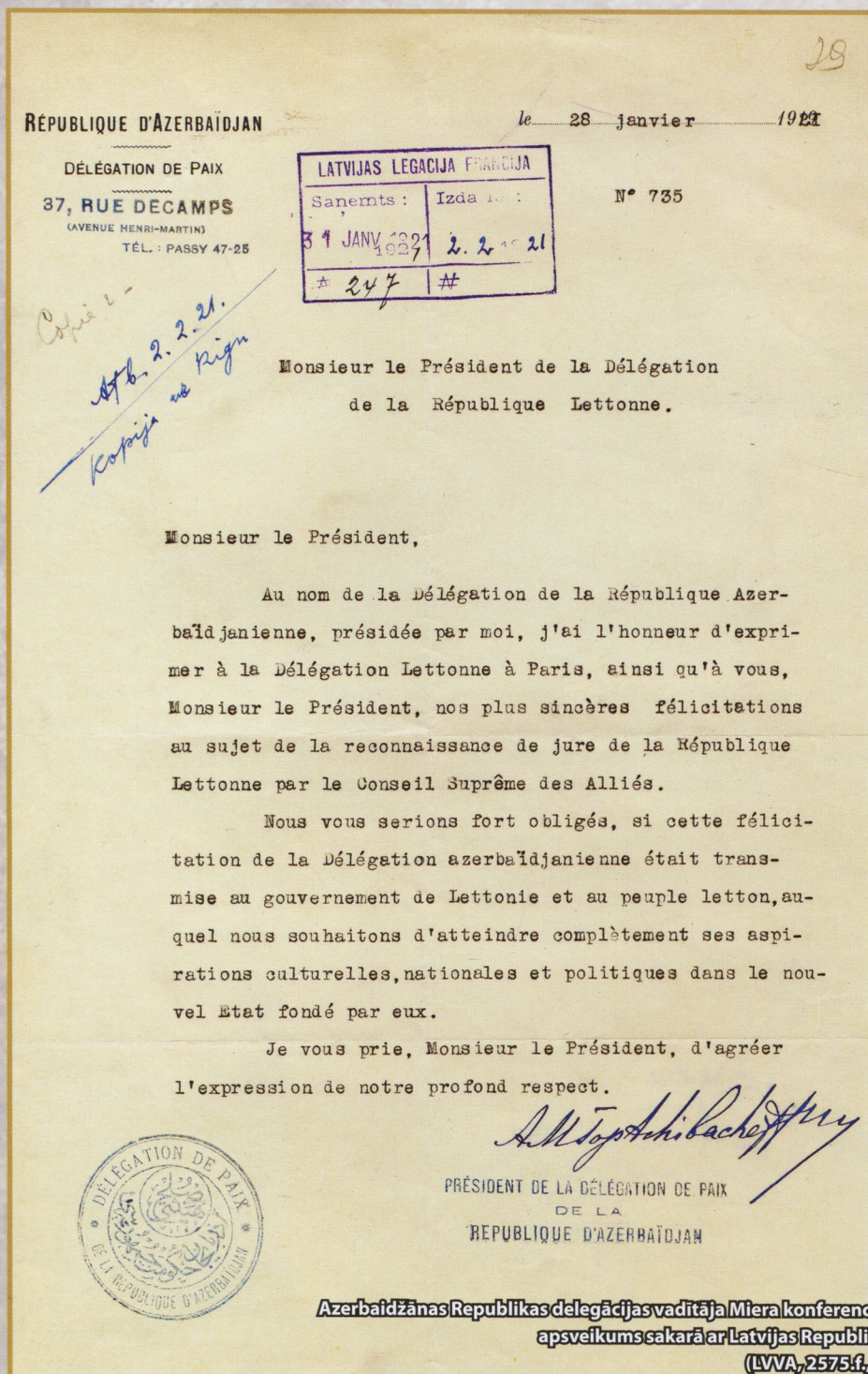
Baku Valsts universitātes konferenču zālē tika noslēgts sadarbības līgums starp Latvijas Universitāti un Baku Valsts universitāti

Baku Valsts universitātes rektors Abels M. Mageramovs (no kreisās) un Latvijas Universitātes rektors Mārcis Auziņš

Ar izstādi iepazīstas Baku dzīvojošās latvietes

Azerbaidžānas Republikas delegācijas vadītāja Miera konferencē Parīzē 28.01.1921. apsveikums sakarā ar Latvijas Republikas de jure atzīšanu. (LVA, 2575.f., 7.apr., 131.l., 79.lp.)

dzīvē" (1924), tēlojumos „Kaukāza kalnos” (1924), krājumā „Kaukāza stāsti” (1927).

LU Akadēmiskās bibliotēkas Rokrakstu un reto grāmatu krājumā atrodamas pastkartes, kuras uz Baku, Balahānīem Ernestam Birznīkam – Upitim sūtījuši vairāki tā laika literāti, Jāņa Jaunsudrabiņa Baku rīkotās gleznu izstādes afiša un citi interesanti materiāli. Jāņa Jaunsudrabiņa romāns „Nāves deja”, kas iznāca 1923. gadā, bija atskats uz Baku pieredzēto un pārdzīvoto. Dzejolis „Kā sniegi kalnu galotnēs” tapis, autoram dzīvojot Azerbaidžānā.

Pirmā latviešu ceļotāja **Minna Freimane**, spilgta, ambicioza un drosmīga sieviete, 1884. gadā iznākušajā grāmatā „Par piemiņu: ceļa apraksti” ievietojusi arī iespaidus par Baku apmeklējumu – „Pie uguns pielūdzējiem Baku”.

Dzejnieka Nizāmi 800 gadu jubilejai liela uzmanība tika pievērsta arī Latvijā, kur plašu pētījumu par šī autora daiļradi veica **Rūdolfs Egle**, bet māksliniece **Elita Viliama** grafikas ciklā „Pasaules rakstnieki” zīmējusi Nizāmi **ex libris**.

Akadēmiķim **Jānim Stradiņam** bija vairākas kopīgas publikācijas ar viņa izcilo skolnieku no Baku – **Beibalu Hasanovu** (1943 – 2003).

Šodien Latvijā dzīvo ap 1800 azerbaidžāņu. Darbojas divas Latvijas azerbaidžāņu biedrības – „Azeri” un „Azeri vahdat” un Azerbaidžāņu kultūras centrs Latvijā „Odžag”, kuru vada **Romāns Alijevs**. Viņš ir Latvijas Valsts prezidenta Andra Bērziņa Mazākumtautību Konsultatīvās padomes priekšsēdētājs, Rīgas klasiskās ģimnāzijas direktors un divu lielisku grāmatu „Pa Azerbaidžānas vēstures labirintiem” (2008) un „Azerbaidžānas vēstures likumainie ceļi” (2009) autors.

Inta Šmitiņa

Foto no LU Akadēmiskās bibliotēkas arhīva